

GOVOR NEŽE KRAVOS, PREDSEDNICE DRUŠTVA MLADIH SLOVENCEV V ITALIJI DM+

Slovesnost ob 90-letnici ustrelitve bazoviških junakov

Sv. Ana – Trst, 6. septembra 2020

Dragi Ferdo, Frane, Zvonimir in Alojz, pišem vam pismo z vsebino, ki v mojih mislih obstaja že več časa, a je vedno bila brez naslovnika. Nikoli nisem vedela, katero ime naj napišem na kuverto in v čigave roke naj jo zaupam. Danes pa končno vem, komu in predvsem zakaj pišem.

Predstavljam si, kako bi bilo, če bi z vami sedla za mizo kavarne v Terezijanski četrti, kjer bi skupaj občudovali modrino tržaškega zaliva. Verjetno bi se vam najprej predstavila: »Neža, predsednica Društva mladih Slovencev v Italiji,« bi rekla »me srčno veseli!« Rokovali bi se in začutila bi stisk vaših rok, stisk pogumnežev, stisk idealistov.

Mnogo je vprašanj in dvomov, ki me spremljajo in so povezani s slovenstvom v Italiji danes, zato bi vas vprašala za mnenje, za nasvet, mogoče za rešitev, ali enostavno za navdih. Sprašujem se, če bi si bili všeč, če bi se ujeli, če bi imeli enak humor. Sprašujem se, če je biti mlad danes podobno kot nekoč.

Veste, naša narodna skupnost se iz leta v leto spominja vašega poguma in upora, vaše predrznosti in upanja v boljši jutri. Zmrza me, ko pomislim, da je bil najmlajši izmed vas star ravno toliko kot moj 8-let mlajši brat.

A vendar mi ne da miru misel, da taista narodna skupnost nam mladim - po starosti vašim sovrstnikom - še ne zaupa dovolj, da bi lahko prosto interpretirali izzive našega časa, izražali svoje kritično gledanje na stvarnost in jo suvereno sooblikovali. Kdo ve, morda bi bili nad mojimi besedami začudeni... morda pa bi se le hudomušno nasmehnil in dejali: »Ah, Neža, saj je od nekdanj tako, v naših časih je veljalo enako.«

Zna biti, da so določene stvari v vseh časih enake. A druge so se k sreči spremenile. Morda bi vam bilo toplo pri srcu, ko bi vam povedala, da je svet danes malo bolj prijazen. Morda bi vam bilo toplo pri srcu, če bi videli, da se je del vaših sanj uresničil.

Mi, otroci vaših sanj, smo rojeni v času, ko je večjezičnost prednost, ko je prehajanje meja rutina, ko slovenski glas prosto doni po svetu in smo poleg Slovenci postali še Evropejci. Mi, otroci vaših sanj, smo shodili na temeljih svobode in enakopravnosti. V tej svobodi živimo, v njej dihamo in, priznam, včasih pozabimo, kako zelo smo od nje odvisni.

Kaj pa naše sanje? Naše sanje so nadaljevanje vaših.

Dobro vemo, da je dela še veliko, predvsem zdaj, ko se kljub splošni demokratičnosti družbe širijo nove oblike nestrpnosti in se svet počasi a nevarno vali v nova brezna nepravčnosti. Predvsem zdaj vemo, da ne smemo biti nemi opazovalci, ampak moramo za predanimi vrednotami trdno stati.

In tudi naša skupnost je nekoliko drugačna. Biti Slovenec v Italiji je danes lažje, soočamo pa se z drugimi težavami. Sprašujem se, kako bi vi razmišljali o tem, da večina mladih pravi zase, da so zamejci ne pa Slovenci, kako bi se vi lotevali današnjih izzivov sredi individualistične družbe, v kateri se vse težje odločamo za aktivno delovanje.

Zanima me, kaj si mislite o tem, da je naših ljudi vsak dan manj, ker so odšli ali se enostavno ne čutijo več Slovence, saj jih v teh desetletjih nismo znali nagovoriti, se jih dotakniti, jim dajati pravih odgovorov. Sprašujem se, kaj se vam zdi, ali mislite, da se svetovnonazorska načela odslikavajo znotraj naše skupnosti? Koliko je med nami nepotrebne balasta, ki greni vsakdan, podžiga konflikte in oddaljuje od zapuščine, za katero ste vi plačali najvišjo ceno?

Želela bi, da bi mi pomagali razumeti, da bi mi vi, junaki na predvečer evropskega upora zoper nacifašizem odgovorili na vprašanje: ali lahko mlad človek spremeni bodočnost skupnosti? In če sanjamo dalje, ali lahko tak mali narod pripomore k spremembam v njemu prevelikem svetu?

Utihnila bi. Sede pri mizici v kavarni, bi zdaj poslušala vas, ne samo vaše besede, a tudi njihovo težo, sporočilo v njih. Poslušala bi zgodbe vaše mladosti, in v njih iskala prvine strasti, ljubezni do našega naroda, našega jezika. Iskala bi sorodnosti z vašimi mislimi. Sprašujem se, ali je biti mlad danes podobno kot nekoč. Ali drži, da le v mladih vznikne tako močna in brezbrzdna strast po boljšem, po lepšem, po novem, po svetlem, po bodočnosti in po vsem, kar z eno besedo rečemo ideal?

Pravijo, da nisi zares mlad, če nisi revolucionar.

Dragi Ferdo, Frane, Zvonimir in Alojz, rada bi bila revolucionarka. Rada bi verjela, pravzaprav verjamem, da se stvari da spremeniti. Če le nisi s svojo idejo sam, če začneš pri sebi in pustiš ideji, da raste. Rada bi, da bi tudi drugi verjeli v potencial naše biti, naše zemlje in bi bili za te ideale pripravljeni garati. Rada bi, da bi se nehali bati novega, in da bi skupaj promovirali razvoj in rast. Rada bi, da bi znali gojiti strpnost, da bi bil naš skupni cilj stremljenje k poštenju, složni in navdušeni skupnosti, ki zavrača ozkoglednost, zastarelost in vsakršno postavljanje zidov.

Tako bi vam pripovedovala v svojem zanosu in vi bi me gledali, se smehljali, kot tisti starejši brat, ki je že prehodil te poti in bi mi rekli: »Le začni!«